

NADINSP. WALCZAK: "MODERNIZACJA JEST NIEZBĘDNA". KAS STAWIA NA KONKURENCYJNOŚĆ

O modernizacji Krajowej Administracji Skarbowej, problemach kadrowych, psach dualnych, a także o tym, dlaczego bursztyn jest coraz częściej przemywany do Polski, w rozmowie z Podsekretarzem stanu w Ministerstwie Finansów, zastępcą Szefa Krajowej Administracji Skarbowej nadinspektorem Piotrem Walczakiem.

Dominik Mikołajczyk, InfoSecurity24.pl: Panie Generale, w ubiegłym roku, kiedy Krajowa Administracja Skarbowa była na etapie ostatecznego formowania, w rozmowie z InfoSecurity24.pl podkreślał Pan, że zmierzacie do tego by utworzyć coś na kształt włoskiej Guardia di Finanza. Jak dziś po ponad 1,5 roku od powołania do życia KAS ocenia Pan ten proces. Mamy naszą polską Guardia di Finanza?

Nadinspektor Piotr Walczak, Zastępca Szefa Krajowej Administracji Skarbowej: (śmiech) Panie redaktorze, jestem na pewno w pewnym stopniu tendencyjny, bo jestem członkiem kierownictwa Krajowej Administracji Skarbowej, a więc być może przemawia przeze mnie megalomania. Ale według mnie tak. Udało nam się stworzyć wyspecjalizowaną formację do walki z przestępczością gospodarczą, z przestępczością ekonomiczną. Wydaje mi się, że te wyniki, które widać też w mediach, o tym świadczą. Zresztą nie tylko te spektakularne akcje, bo ja cały czas zwracam uwagę, że tych akcji gdzie występuje KAS jest bardzo wiele. Nie ma dnia, żeby KAS nie brała udziału w jakiejś realizacji. Oczywiście często na pierwszym miejscu wymieniane są inne służby: CBŚP, Policja, Straż Graniczna, CBA, ABW, ale bardzo często za tego rodzaju sukcesami z tyłu stoi Krajowa Administracja Skarbowa, która inicjowała ten proces, a później aktywnie uczestniczyła w działaniach, od rozpracowania zorganizowanej grupy przestępczej, poprzez posiadane środki operacyjno-rozpoznawcze, po wkład w prowadzenie w śledztwa czy postępowanie przygotowawcze, aż po realizację.

Mówi Pan o współpracy z innymi służbami. A samodzielne akcje? Czy KAS takie prowadzi?

Oczywiście, że tak. Tych samodzielnych akcji jest bardzo dużo. Wracając jeszcze do tego o co pytał Pan wcześniej, patrząc przez pryzmat statystyk staliśmy się taką wyspecjalizowaną formacją dominującą w przestępczości, szczególnie tej VATowskiej i akcyzowej. Bo można chyba mówić śmiało, że to jest dzisiaj podstawa działania urzędów celno-skarbowych. Chociaż zakres naszych działań jest oczywiście dużo szerszy.

W takim razie czym jeszcze się zajmujecie?

Pamiętajmy o tym, że Krajowa Administracja Skarbowa, to także bezpieczeństwo naszych obywateli. Działamy w obszarze szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Poruszę temat, o którym rozmawialiśmy rok temu, ale on się nie skończył, czyli cały czas bardzo duże zatrzymania broni na naszej wschodniej granicy, szczególnie z Ukrainą. Często jest to broń bardzo nowoczesna i niebezpieczna. To było

wprawdzie już jakiś czas temu, ale może warto przypomnieć, o działku systemu Gatlinga kaliber 30 mm, siedmiu granatnikach nowej generacji czy karabinach szturmowych. Czyli mówimy o broni, która mogła być użyta w zamachach terrorystycznych na terenie całej Europy.

W ostatnich czasie media też dość szeroko komentowały nasze akcje związane z zatrzymywaniem nielegalnych transportów śmieci. Temat oczywiście modny, ale zwracam uwagę, że to KAS jest jedną z dominujących służb, która walczy z tym procederem. I to nie tylko na granicach państwa ale też wewnątrz kraju. Nasze patrole zatrzymują transporty w ramach przemieszczeń transgranicznych, ale wewnątrz strefy Schengen.

Pamiętajmy też o bezpieczeństwie produktów. Niedawno duża akcja z UOKiK dotycząca ftalanów w zabawkach. Okazało się, że zatrzymaliśmy ogromne ilości zabawek, które były niebezpieczne dla zdrowia, a de facto dla życia naszych dzieci.

Sądzę, że żadna służba dzisiaj w Polsce, nie ma tak szerokich zadań jak Krajowa Administracja Skarbowa. Ponieważ, mówimy o zadaniach, od tych związanych z szeroko rozumianymi refundacjami unijnymi, przez twarde zwalczanie przestępczości ekonomicznej, po przestępczość kryminalną. Pamiętajmy, że jeśli mówimy chociażby o przestępczości narkotykowej, to po Policji zatrzymujemy chyba największe ilości narkotyków. A do tego jeszcze zdania związane z IPRem, ochroną środowiska, Konwencją Waszyngtońską dot. zagrożonych gatunków czy nielegalnym wywozem z kraju brakujących leków. Więc tych kompetencji i tych zadań jest bardzo dużo.

Do tego spektrum nałożonych na KAS zadań jeszcze wrócimy, ale teraz chciałbym zapytać o nadchodzące zmiany. KAS ma ponad półtora roku i niedawno resort finansów zapowiedział modernizację. Czy po takim czasie konieczna jest już modernizacja, a jeśli tak to na czym ma polegać?

Jest zdecydowanie potrzebna. Zwracam uwagę na to, że reforma KAS tak na naprawdę została przeprowadzona bezkosztowo. Przeprowadzając tę reformę, my nie partycypowaliśmy w dodatkowych środkach z budżetu państwa. Ta reforma została oparta na dotychczasowych budżetach administracji podatkowej, kontroli skarbowej i służby celnej. W związku z tym, jest to sukces, że udało się zbudować tak wyspecjalizowaną formację bez ponoszenia dodatkowych kosztów. Ale panie redaktorze, każda złotówka zainwestowana w formację do walki z przestępczością ekonomiczną zawsze przynosi wielokrotność. W związku z tym chyba nie ma lepiej zainwestowanych środków niż te zainwestowane w KAS. Dlaczego ta modernizacja jest potrzebna? Odpowiem. Zmienia się rynek pracy. Kiedyś na jedno wolne miejsce, na funkcjonariusza czy to służby celnej czy wywiadu skarbowego, była kolejka chętnych. Czasem było to nawet po 100 osób na jedno miejsce. Dzisiaj bardzo często zdarza się, że kandydatów zgłasza się bardzo mało.

Czyli problem wakatów dotyczy KAS nie mniej niż innych służb mundurowych, chociażby tych podległych MSWiA?

To jest problem ogólnopolski, dotyczący wszystkich służb. Proszę pamiętać, że my potrzebujemy specjalistów, osób z bardzo niszowych dziedzin typu informatyka śledcza czy analiza kryminalna. Potrzebujemy dobrych informatyków, chociażby do naszego cyber centrum zwalczania przestępczości ekonomicznej, potrzebujemy ekspertów z zakresu prawa podatkowego. A więc jak Pan widzi, mówimy o osobach, które dzisiaj na rynku komercyjnym mogą zarobić duże pieniądze. Dlatego też musimy stawać się konkurencyjni. W związku z tym ta modernizacja jest niezbędna przede wszystkim dlatego, żeby zatrzymać tych specjalistów których mamy. Zwracam uwagę, że odchodzenie specjalistów na „drugą stronę” jest najgorszą rzeczą jaka może spotkać państwo polskie, bo część z tych osób może „wylądować po ciemnej stronie mocy”, może zacząć działać przeciwko państwu polskiemu co jest szczególnie niebezpiecznie z punktu widzenia budżetu państwa. Dlatego tym osobom musimy

zapewnić komfort finansowy, tak żeby ich uposażenia nie odbiegały tak znacząco od uposażeń w firmach komercyjnych.

Modernizacja to też sprzęt. Świat cały czas się zmienia. My też potrzebujemy nowego oprogramowania czy systemu łączności. Pamiętajmy też, że ten sprzęt się zwyczajnie zużywa. To dotyczy także broni, którą musimy co jakiś czas wymieniać. Tak naprawdę tych potrzeb jest bardzo dużo. Poza tym staramy się kierunkować bardziej w stronę sprzętu, a nie zatrudniania nowych ludzi. My nie chcemy rozwoju etatowego, chcemy natomiast inwestować w nowoczesne narzędzia informatyczne czy skaningowe.

Podam jeszcze taki ciekawy przykład - psy dualne. Chcemy „zejść z kosztów”, ale najpierw musimy zainwestować. Dzisiaj używamy psów do wykrywania narkotyków czy wyrobów tytoniowych, ale też np. do wykrywania banknotów. Chcemy szkolić nasze psy służbowe w taki sposób, aby były w stanie wykrywać zarówno pieniądze jak i narkotyki. Docelowo to jest tańsze rozwiązanie i bardziej skuteczne. Ale najpierw musimy w nie zainwestować.

A w liczbach, ile ta modernizacja będzie kosztować?

Realizacja planu modernizacji rozpocznie się już w 2019 roku od podwyżki wynagrodzeń pracowników KAS i uposażeń naszych funkcjonariuszy. Kwoty podwyżek w KAS w latach 2019-2020 nie będą niższe niż kwoty podwyżek w innych służbach mundurowych.

Natomiast modernizacja, którą chcemy realizować w latach 2020 - 2022 zostanie uregulowana w uchwale Rady Ministrów. Zakładamy, że koszt realizacji uchwały wyniesie około 1,9 mld złotych. Z tej kwoty na podwyższenie płac przeznaczone zostanie około 660 mln złotych, a ponad 1,2 mld zł to planowany koszt zakupów pojazdów, sprzętu do kontroli oraz rozszerzenia bazy nieruchomości KAS. Ale proszę pamiętać, że tutaj mówimy o kwotach wydatkowanych od 2020 roku. Natomiast podwyższanie wynagrodzeń i uposażeń zacznie się już w 2019 roku.

Mówiliśmy o tym, że KAS musi stawać się konkurencyjna na rynku pracy i że tak jak inne służby mundurowe zmagają się z wakacjami. Niedawno zakończył się protest służb mundurowych. Podpisane 8 listopada porozumienie obejmowało jednak jedynie Policję, PSP i Straż Graniczną. Osobny dokument został podpisany przez związki zawodowe SW i Ministerstwo Sprawiedliwości. Zaostrezeniem akcji protestacyjnej grozili za to podlegli Ministerstwu Finansów celnicy. W niemal ostatniej chwili udało się wypracować porozumienie. Na co mogą liczyć pracownicy i funkcjonariusze KAS?

21 listopada Szef KAS wiceminister finansów Marian Banaś podpisał porozumienie z 10 organizacjami związkowymi, które gwarantuje pracownikom i funkcjonariuszom KAS podwyżki wynagrodzeń i uposażeń od 1 stycznia 2019 r. w miesięcznej wysokości 655 zł brutto dla każdego. Przygotowany przez Ministerstwo Finansów projekt ustawy budżetowej na 2019 r. zabezpiecza środki na podwyżki w KAS, o których mowa w tym porozumieniu. Ponadto Szef KAS powołał zespół do opracowania programu modernizacji Krajowej Administracji Skarbowej. Mam przyjemność być przewodniczącym tego zespołu. Będziemy współpracować ze stroną społeczną żeby wypracować jak najbardziej korzystne rozwiązania. Podkreślam, że chcemy zapewnić pracownikom i funkcjonariuszom KAS takie warunki jak otrzymały służby podległe MSWiA. Na pewno nasi pracownicy i funkcjonariusze nie powinni czuć się poszkodowani. Sądzę, że sytuacja płacowa w KAS już za parę miesięcy będzie zupełnie inna. Zwracam przy tym uwagę, i trzeba o tym pamiętać, że KAS ma inną specyfikę niż służby podległe MSWiA. Jeśli chodzi o służby mundurowe podległe resortowi spraw wewnętrznych, czy resortowi sprawiedliwości, to tam funkcjonariusze stanowią 80-90 proc. zasobu kadrowego. W Policji czy Służbie Więziennej korpus służby cywilnej i tzw. pracownicy "niemnożnikowi", stanowią pewien margines. W KAS sytuacja jest odwrotna. Jest Służba Celno-Skarbowa, która liczy około 10 tys.

funkcjonariuszy i jest ponad 40 tys. pracowników korpusu Służby Cywilnej. Chcemy żeby podwyższenie uposażeń, zarówno w grupie pracowników cywilnych jak i w grupie funkcjonariuszy, było analogiczne ponieważ zarówno jedna grupa, jak i druga przyczynia się do uszczelnienia systemu podatkowego i wzrostu wpływów podatkowych do budżetu.

To może o pieniądzach jeszcze przez chwilę, ale z nieco innej perspektywy. KAS jest najbogatszą polską służbą. To oczywiście pewnego rodzaju przenośnia, ale działania funkcjonariuszy KAS przynoszą budżetowi państwa wymierne korzyści. Pomówmy więc o liczbach. Ile budżet zyskał dzięki istnieniu KAS?

Odpowiedź na pytanie o konkretne kwoty nie jest oczywiście nigdy łatwa. Bo mamy wzrost gospodarczy, który częściowo też powoduje wzrost wpływów podatkowych. Jednak i tak widać bardzo wyraźnie, że cały czas mamy nadwyżkę budżetową ponad wzrost gospodarczy, i to, powiem nieskromnie, jest w dużej mierze zasługa KAS. Pomówmy może o przykładach, które lepiej niż sucha kwota pokażą „zyski”. Chociażby szara strefa w wyrobach tytoniowych. Bardzo często spotykamy się z zarzutami, że „z VATem wam się udało, a z akcyzą już nie”. A ja powiem, Panu, że jeszcze parę lat temu, szara strefa w wyrobach tytoniowych w Polsce wynosiła prawie 20 proc. Najnowsze dane wskazują, że ta szara strefa wynosi 12,3 proc. a nieoficjalne dane, mówią o tym, że jest to 12,1 proc. Ja zwracam uwagę, że w Polsce ograniczanie szarej strefy jest ogromnym problemem też dlatego, że mamy najdłuższą granicę z krajami trzecimi, gdzie jednak te wyroby tytoniowe są bardzo tanie, a po drugie mamy duży problem z nielegalną produkcją. A jednak mimo to udało nam się ją zmniejszyć.

Podobnie sytuacja ma się na przykład jeśli mówimy paliwach. Te miliardowe wzrosty, które notują nasze koncerny paliwowe, wynikają oczywiście też ze wzrostu gospodarczego czy zwiększonego popytu na paliwo, ale patrząc przez pryzmat wszystkich czynników makroekonomicznych widać, że w dużej mierze wzrost sprzedaży paliw związany jest z tym, że udało nam się uszczelnić szarą strefę. Oczywiście nie udało nam się doprowadzić do sytuacji gdzie ta szara strefa jest mikroskopijna. Ona cały czas jest niestety dość pokaźna i oczywiście dużo pracy przed nami.

Te przykłady pokazują jedno. Że jesteśmy skuteczni, że nasze działania przynoszą efekty. Oczywiście to nie jest tylko zasługa KAS, bo jesteśmy też wspomagani przez inne służby, którym w imieniu resortu finansów dziękuję. Ale niewątpliwie KAS ma potencjał, którego inne służby nie mają. Mamy chociażby duże bazy danych, czy specjalistów w zakresie podatków. To także zasługa naszych poprzedników, poprzednich struktur, bo mamy pracowników i funkcjonariuszy którzy znają się na robocie dochodzeniowej i śledczej, a więc są w stanie wykonywać te zadania równie skutecznie jak pozostałe służby. Ten efekt synergii powoduje, że dzisiaj jesteśmy bardzo skuteczną służbą.

Wiele mówi się o uszczelnieniu ściągalności VATu. Coraz częściej też, przestępstwami związanymi z wyłudzeniami podatku VAT zajmują się zorganizowane grupy przestępcze. Co robicie, żeby przeciwdziałać temu procederowi?

Przestępczość VATowska, i te wyłudzenia które rozpoczęły się powiedzmy po 2004 roku, bo mówimy tutaj przede wszystkim o przestępczości transgranicznej w ramach UE, a konkretnie nabyć wewnątrzspółnotowych, one zawsze miały charakter przestępczości zorganizowanej. Oczywiście ta przestępczość ewoluowała, bo w pewnym momencie przestępcy, którzy do tej pory działali w „branży” kryminalnej zobaczyli, że mogą „wejść” w przestępczość, która jest niżej penalizowana, nie ma tego odium społecznego, a przede wszystkim przynosi dużo większe zyski niż rozboje, porwania, wymuszenia czy przestępstwa narkotykowe. W związku z tym tacy przestępcy weszli w przestępczość VATowską czy akcyzową. Walka z przestępcami, w zakresie karuzel VATowskich, jest bardzo skomplikowana. Te narzędzia, które wdrożyliśmy, czyli Jednolity Plik Kontrolny, STIR czy SENT, powodują dość szybką reakcję grup przestępczych. One chociażby wydłużają łańcuchy, które dotąd składały się z kilku czy kilkunastu podmiotów, a teraz „łapiemy” zorganizowane grupy przestępcze,

które angażowały kilkadziesiąt czy kilkaset podmiotów. To jest jak widać zmiana całego modus operandi. To przestają być proste karuzele polegające na wyłudzeniu podatku VAT. Bardzo często ten podatek jest w pewnym sensie tworzonym sztucznym kosztem. Często jest tak, że powstają tzw. fabryki faktur. Dlatego cały czas musimy zmieniać nasze sposoby działania i „gonić” metody stosowane przez przestępców.

Jak walczymy z tego typu przestępstwami? Przede wszystkim przez rozwój analityki. Cały czas rozwijamy departament analiz, tworzymy nowe narzędzia, które dotyczą kwestii związanych z wyłudzeniem podatku VAT. Modyfikujemy też oprogramowanie, które posiadamy, rozwijamy analizę kryminalną bo to jest właśnie przyszłość walki z tym rodzajem przestępczości. Z pewnością daleka droga przed nami, ale cały czas staramy się wyprzedzać przestępców. Widać z wpływów z podatku VAT, i z danych dotyczących luki VATowskiej, że to zmniejszenie luki o 10 proc. to jest ewidentnie zasługa KAS. Mimo, że pewnie teraz nie będzie już takich spektakularnych zmniejszeń tej luki, co typowe dla tego typu przestępstw, ale mogą zadeklarować, że dalej będziemy robić wszystko by zmarginalizować wyłudzenia podatku VAT.

Na chwilę wróć jeszcze do tego o czym mówił Pan Minister nieco wcześniej. Wspomniał Pan, że działania KAS to również polskie granice. Struktura przemycanych towarów się zmienia. Nadal najwięcej przemyca się do Polski papierosów, kiedyś również alkoholu, jednak coraz częściej do naszego kraju trafiają chociażby transporty z nielegalnym bursztynem. Jakie towary stanowią dziś największy problem na polskich granicach?

Podstawowym towarem przemycanym dalej, to nie zmienia się od lat, są wyroby tytoniowe. I to tak naprawdę w skali całego wolumenu przemytu jest dominująca pozycja. Powiedziałbym, że to jest nawet ponad 90 proc. przemytu. Powiedział Pan o alkoholu. Ja tutaj bym polemizował, bo my praktycznie nie wykrywamy przemycanego alkoholu. W Polsce problem nielegalnego alkoholu to jest problem odkażanego alkoholu technicznego, który jest tańszy od przemycanego. To rzeczywiście się zmieniło, bo kiedyś ten przemyt alkoholu był bardzo poważnym problemem - słynne woreczki ze spirytusem. Dziś to już jednak praktycznie się nie zdarza. Tak jak Pan słusznie zauważył, dziś bardzo duża zmiana to coraz częstszy przemyt bursztynu. Zarówno na Ukrainie jak i w obwodzie Kaliningradzkim są nielegalne kopalnie bursztynu. Ten bursztyn jest przemycany do Polski, tutaj jest przerabiany i przeważnie wywożony do Chin, ponieważ to tam na dziś jest największy popyt. I faktycznie te ujawnienia, jeżeli chodzi o bursztyn, są dość spektakularne. Jedną z najniebezpieczniejszych rzeczy, o czym już wspominałem, jest broń. Ten rodzaj przemytu pojawił się faktycznie niedawno, bo kilka lat temu. Wcześniej z przemytem broni praktycznie nie mieliśmy do czynienia. Cały czas mamy problem z przemytem narkotyków, i co ciekawe ten przemyt występuje w obie strony, zarówno do jak i z Europy. Ciekawym zjawiskiem jest też zmniejszający się przemyt gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem, czyli chronionych konwencją Waszyngtońską. I powiem szczerze, to efekt naszej pracy u podstaw. Jeszcze parę lat temu, jak kontrolowało się czarter z Hurgady, to można było z dużym prawdopodobieństwem powiedzieć, że co drugi pasażer będzie miał kawałek rafy koralowej. Dziś tak naprawdę kontrolna nawet 100 proc. pasażerów nie wykazuje tego rodzaju przemytu. Widać więc, że świadomość ekologiczna rośnie.

Na koniec pytanie o przyszłość. Jakie są priorytety dla KAS na najbliższe lata, patrząc także przez pryzmat tej czekającej KAS modernizacji. Co Pana zdaniem wymaga jeszcze poprawy, udoskonalenia.

Przede wszystkim trzeba pracować nad motywacyjnym systemem wynagrodzeń. Tak, żeby funkcjonariusze i pracownicy, którzy przyczynili się do sukcesów KAS otrzymywali za to konkretne środki pieniężne. Tak jak mówiłem, trzeba pracować na tym, by wynagrodzenie jakie oferuje KAS było konkurencyjne na rynku pracy. To jest też ważne dlatego, żeby nie było konkurencji między służbami, mówiąc wprost, żebyśmy nie „podkupowali” sobie pracowników i funkcjonariuszy. Trzeba też zmienić

stosunek młodzieży do służby, tak żeby chętniej brała udział w naborach. To jest praca związana ze stawkami uposażenia, ale też z odbudowaniem populacji pasjonatów, którzy chcą pracować w służbach mundurowych. Tak jak mówiłem wyzwania to też modernizacja czy wymiana sprzętu, którym dysponuje KAS. Jakie są priorytety? Cały czas powinniśmy skupiać się na walce z luką VATowską, tutaj na pewno, bez względu na sukcesy, jest jeszcze sporo do zrobienia. Musimy też walczyć z luką w podatku akcyzowym. To jest praca na wiele lat. Takich rzeczy nie da się zrobić w kilka miesięcy. Tak jak Pan zauważył, my mamy 1,5 roku, a więc tak naprawdę wyszliśmy dopiero z wieku niemowlęcego. Nie upajamy się sukcesem bo na pewno jeszcze bardzo dużo pracy przed nami.

Dziękuję za rozmowę.